

LIETUVOS NEĮGALIŪJŲ SPORTO FEDERACIJOS 2023 – 2026 METŲ VEIKLOS STRATEGIJA

I. BENDROSIOS NUOSTATOS (ĮVADAS)

Neįgaliųjų sportas - veiksminga priemonė neįgaliųjų saviraiškai, stiprinant juos fiziškai, įgaunant socialinių ir savarankiškumo įgūdžių, gerinant jų gyvenimo kokybę.

Prasidėjęs nuo reabilitacijos savo ištakose, neįgaliųjų sportas pasaulyje įgauna naują prasmę bei perspektyvą ir šiandien suvokiamas žymiai plačiau – kaip kiekvieno piliečio teisė. Šio požiūrio į neįgaliųjų sportą turime siekti ir Lietuvoje.

II. PAGRINDINĖS SĄVOKOS

1. Rekreacija – žmonių aktyvus (arba pasyvus) savanoriškas jiems priimtina forma ne darbo metu ilsėjimasis, gydymasis sanatorijose, kurortuose, poilsio ir sveikatos centruose. Skiriamos rekreacijos kryptys: aktyvioji (fizinės sporto šakos, poilsinės kelionės, kurortinis gydymasis, pasivaikščiojimai) ir pasyvioji (knygų skaitymas, televizijos žiūrėjimas, koncertų lankymas).
2. Ugdymas – mokymas, lavinimas (intelektinių, fizinių ir praktinių gebėjimų plėtotė), įgūdžių, gebėjimų ir vertybinių nuostatų formavimas.
3. Varžybos – sportininkų, komandų, klubų varžymasis, rungtyniavimas pagal tam tikrus nuostatus; joms pasibaigus nustatomi nugalėtojai, prizininkai, skiriamos vietos.

III. SITUACIJOS ANALIZĖ

Neįgaliųjų sporto pagrindas mūsų federacijoje yra neįgaliųjų sporto klubai (veikia 22):

Vilniuje: „Draugystė“, „Vilnis“, „Feniksas“, „Atrama“, Lietuvos neįgaliųjų teniso klubas, Lietuvos triračių asociacija; Kaune: „Santaka“, „Takas“, „Sauliukas“ ir „RSK“; Klaipėdoje: „Žuvėdra“; Šiauliuose: „Entuziastas“ ir „Šiaulietis“; Marijampolėje: „Šešupėlė“ ir „Siekis“; Alytuje: „Viltis“ ir „Alytupis“; Ukmergėje: „Vilkmergė“; Rokiškyje: „Olimpija“; Vilkaviškyje: Vilkaviškio rajono neįgaliųjų sporto klubas; Visagine: „Visaggalis“; Telšiuose: „Atletas“. Visus šiuos klubus 2022 m. bendrai sudaro 1036 fiziniai asmenys.

Lietuvos neįgaliųjų sporto federacija (toliau – LNSF) kiekvienais metais vykdo 15 Lietuvos neįgaliųjų sporto čempionatų, tarptautines varžybas bei kitus renginius (aktyvaus poilsio stovyklas, pasiruošimo tarptautinėms varžyboms stovyklas, neįgaliųjų žaidynes ir kt.); neįgaliųjų dalyvavimą sveikųjų čempionatuose.

LNSF finansavimo kitimas iš Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos; Neįgaliųjų reikalų departamento prie SADM; Sporto rėmimo fondo per pastaruosius 4 metus (2019 – 2022 m.): 2019 metai – 135 000 Eur.; 2020 metai – 164 000 Eur.; 2021 metai – 243 000; 2022 metai – 460 000 Eur.

Pastaruosius 4 metus matoma teigiama dinamika dviejuose pagrindiniuose rodikliuose: LNSF vienijamų neįgaliųjų sporto klubų bei Valstybės finansavimo didėjimas.

IV. VEIKSNIAI, ĮTAKOJANTYS LNSF VEIKLĄ

Išorės veiksniai

- Politiniai veiksniai.

Galimybės:

Jungtinių Tautų Organizacija (JTO) siūlo visoms į ją įeinančioms valstybėms savo veikloje vadovautis „Tipinėmis taisyklėmis, kaip žmonėms su negalia teikti vienodas galimybes“. Jose pabrėžiama- valstybės turi užtikrinti, kad sportinėje veikloje dalyvaujantiems neįgaliesiems būtų suteiktos tokios pat mokymo ir treniruočių galimybės kaip ir sveikiems žmonėms.

Grėsmės:

Lietuvoje kol kas nėra politinės valios realiai įgyvendinti tarptautinius įsipareigojimus neįgaliųjų kūno kultūros ir sporto srityje, o tai trukdo jiems integruotis į visuomenę per sportą.

- Ekonominiai veiksniai.

Galimybės:

Neįgaliųjų sportui skiriamos didesnės Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos (ŠMSM), Neįgaliųjų reikalų departamento prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos (NRD), Sporto rėmimo fondo lėšos. Rengiant projektus daugėja galimybių gerinti neįgaliųjų sporto sistema.

Grėsmės:

Dabartinė šalies ekonominė padėtis negali užtikrinti optimalaus sporto sistemos finansavimo, dėl to nevisiškai buvo įgyvendinta 2019 – 2022m. LNSF kūno kultūros ir sporto plėtojimo programa. Išlikusios nepritaikytos sporto bazės bei specifinio inventoriaus bei įrangos trūkumas.

- Socialiniai veiksniai.

Galimybės:

Skiriami apdovanojimai (medaliai, taurės, rėmėjų prizai) bei sportininkų premijavimas už aukštus sportinius rezultatus Europos, pasaulio čempionatuose ir Paralimpinėse žaidynėse, stipendijos. Sveikatos apsaugos sistemoje užtikrinta fizinė medicininė rehabilitacija neįgaliesiems pagal medicininės indikacijas.

Grėsmės:

Nepalanki fizinė, psichosocialinė ir informacinė aplinka, mažos neįgaliųjų materialinės garantijos, mažos Lietuvos ekonominės galimybės ir nepakankama teisinė bei norminė bazė sudaro kliūtis realiai įgyvendinti lygias teises ir galimybes neįgaliųjų fizinio ugdymo ir sporto srityse. Todėl sporto bazės daugeliu atvejų nepritaikytos neįgaliųjų poreikiams, įgaliųjų visuomenės narių požiūris į neįgaliųjų sportą yra arba indiferentiškas, arba neigiamas. Neįgaliųjų sporto klubų ekonominė padėtis labai bloga, jie neturi galimybių nuomoti tinkamų sportui patalpų, įsigyti specialiai neįgaliesiems pritaikyto transporto ir kt. Lietuvoje egzistuoja tipinis medicininis-administracinis negalių modelis, kuriuo remiantis neįgaliesiems mokiniams, net turintiems lengvo ir vidutinio sunkumo funkcijos sutrikimų, yra atimama teisė fiziškai ugdytis ir sportuoti.

- Technologiniai veiksniai:

Galimybės:

Atsirandančios naujos technologijos sudaro galimybes teikti kokybiškas kūno kultūros ir sporto paslaugas neįgaliesiems.

Grėsmės:

Dėl riboto Lietuvos neįgaliųjų sportininkų aprūpinimo šiuolaikiniais specialiais reikmenimis ir įranga jiems bus dar sunkiau varžytis su kitų šalių sportininkais.

Vidaus veiksniai

- Teisinė bazė:

Stiprybės:

Sukurtas teisės aktų paketas, darantis įtaką sportui Lietuvoje (Lietuvos Respublikos kūno kultūros ir sporto įstatymas, Lietuvos Respublikos neįgaliųjų socialinės integracijos įstatymas ir kt. Lietuvos neįgaliųjų sporto federacija dirba pagal įstatus ir vadovaujasi asociacijų įstatymu, kitais įstatymais, Vyriausybės nutarimais, teisės aktais.

Silpnybės:

Kai kurie aktualūs kūno kultūros ir sporto įstatymai neatitinka realius poreikius ir jas reikia tobulinti. Ne visi klubai vadovaujasi asociacijų įstatymu.

- Organizacinė struktūra:

Stiprybės:

Lietuvos neįgaliųjų sporto federacija yra tarptautinių organizacijų (IWAS – international wheelchair and amputee sports federation – Tarptautinė vežimėlių ir amputantų sporto federacija; CP-ISRA -) cerebralpalsy international sports and recreation association – Tarptautinė cerebralinio paralyžiaus ir rekreacijos asociacija; IWBF – International wheelchair basketball federation –

Tarptautinė vežimėlių krepšinio federacija; WOVD – World organization volleyball for disabled – Pasaulinė neįgaliųjų tinklinio organizacija) ir LPAK narė. LNSF nariais yra 22 Lietuvos neįgaliųjų sporto klubų.

Silpnybės:

Silpniausia grandis yra neįgaliųjų sporto klubai, kuriuose tiesiogiai teikiamos sporto paslaugos neįgaliesiems. Jų yra per mažai, dauguma jų įsikūrę didžiuosiuose šalies miestuose, neturi savo bazių sportinei veiklai, o kartais net patalpų organizacinei ir administracinei veiklai. Dalyvaujančių neįgaliųjų sporte asmenų kiekis ypač jaunų mažėja.

- Žmogiškieji ištekliai (dirbančiųjų kiekis, kvalifikacija).

Stiprybės:

Lietuvos sporto universitete pagal patvirtintus Europos standartus rengiami taikomosios fizinės veiklos specialistai, galintys teikti paslaugas neįgaliųjų sporto, fizinio ugdymo, rekreacijos ir neįgaliųjų reabilitacijos srityse. Neįgaliųjų reikalų departamentas finansuoja savivaldybių programas leidžiančias 21 neįgaliųjų sporto klubuose įsteigti etatus su minimaliu atlyginimu.

Silpnybės:

Šalyje trūksta norminių dokumentų, reglamentuojančių neįgaliųjų kūno kultūros ir sporto specialistų bei organizatorių kvalifikacijos reikalavimus ir funkcijas, nėra sukurtas teisinis mechanizmas, leidžiantis įdarbinti mokyklose taikomosios fizinės veiklos specialistus, galinčius ir mokančius dirbti su neįgaliais mokiniais fizinio ugdymo srityje. Klubuose mažai apmokamų sporto darbuotojų – trenerių, sporto specialistų, instruktorių. Turime tik 2 aukštos kvalifikacijos sporto teisėjus (tinklinio sėdint ir krepšinio vežimėliuose). 6 darbuotojai turi aukštąjį kūno kultūros išsilavinimą, 9 darbuotojai – licencijas, leidžiančias dirbti su neįgaliesiais.

- Ryšių sistema.

Stiprybės:

Visa federacijos medžiaga patenka sporto klubams internetu arba telefonu.

Silpnybės:

Sporto klubai dėl informacinių technologijų trūkumo negali vykdyti labai svarbių tarpusavio bendradarbiavimo, saviraiškos ir įvaizdžio kūrimo tiek Lietuvoje, tiek užsienyje funkcijų. Ne visi sporto klubai turi internetinės svetainės. klubai neturi interneto telefonijos tinklo bei kompiuterinės programos, kurios pagalba galima skambinti internetu (skype). Ryšių palaikymas per internetą neįmanomas.

- Planavimo sistema.

Stiprybės:

Lietuvos neįgaliųjų sporto federacija kasmet rengia dalyvavimo valstybės masto ir taptautinėse varžybose programas ir teikia jas Švietimo, mokslo ir sporto ministerijai, Neįgaliųjų reikalų departamentui prie Socialinės apsaugos ir darbo ministerijos ir Sporto rėmimo fondui. Gavus lėšas sudaromas federacijos metinis renginių planas.

Silpnybės:

Teikiamoms programoms skiriamo finansavimo metiniams poreikiams patenkinti neužtenka.

- Finansiniai ištekliai.

Stiprybės:

Pagrindines lėšas LNSF gauna iš Švietimo, mokslo ir sporto ministerijos ir Neįgaliųjų reikalų departamento.

Silpnybės:

Valstybės biudžeto skiriamų lėšų nepakanka didelio meistriskumo neįgalių sportininkų sistemingam rengimui svarbiausioms varžyboms. Savivaldybės menkai remia neįgaliųjų sporto klubų programas. Kadangi neįgaliųjų sportas yra ne toks patrauklus žiniasklaida jam skiria mažai dėmesio, sunku rasti rėmėjų.

Strateginės išvados

Sudaryti pozityvias sąlygas neįgaliųjų žmonių fiziniam, dvasiniam ir kultūriniam ugdymui. Plėtojant neįgaliųjų sportą turi būti siekiama, kad sportas teiktų naudą kuo didesniai žmonių ratui ir ypač vaikams. Artimiausiu metu neįgaliųjų sporto problemas galima būtų spręsti per savivaldybes padidinus lėšas neįgaliųjų sportui ir leidžiant steigti trenerių ir sporto organizatorių etatus, įsigyti sporto priemonių, pritaikant esamas sporto bazines neįgaliųjų poreikiams tenkinti, sudarant sąlygas vykdyti sistemingas sporto šakų pratybas bei treniruotes, sporto stovyklas, organizuoti sporto renginius ir vykti į varžybas. Valstybė sportinėje veikloje dalyvaujantiems neįgaliesiems turi užtikrinti vienodas su įgaliaisiais fizino ugdymo ir treniravimosi sąlygas.

V. PRIORITETAI

- Neįgaliųjų sporto klubų kokybinė ir kiekybinė plėtra, siekiant padidinti sportuojančių neįgaliųjų skaičių Lietuvoje;
- Jaunimo ir sunkiausiai negalia turinčių žmonių sporto plėtra;
- Sporto šakų, įtrauktų į parolimpinių žaidynių programą, plėtra.

VI. TIKSLAS

- Kūno kultūros ir sporto priemonėmis spręsti neįgaliųjų socialinę reabilitaciją ir integraciją į visuomenės gyvenimą, formuoti palankų visuomenės požiūrį į neįgaliųjų sportą, didinti aukšto meistriškumo neįgaliųjų sportininkų skaičių.
- Pagerinti neįgaliųjų sporto klubų veiklą, spręsti klubų veiklos finansavimo klausimą;
- Formuoti neįgaliųjų sporto specialistų komandą, spręsti jų įdarbinimo klausimus;

VII. UŽDAVINIAI

- Įtraukti daugiau neįgaliųjų į sistemingus kūno kultūros ir sporto užsiėmimus;
- Siekti, kad iš savivaldybių biudžeto būtų skirta daugiau lėšų neįgaliųjų sporto klubų veiklai;
- Išspręsti kūno kultūros ir sporto specialistų, kitų klubo darbuotojų įdarbinimo klausimus;
- Sudaryti sąlygas elitiniams neįgaliesiems sportininkams sėkmingai ruoštis ir dalyvauti Paralimpinėse žaidynėse, pasaulio ir Europos čempionatuose;
- Formuoti neįgaliųjų sporto specialistų komandą, spręsti jų įdarbinimo klausimus;
- Gerinti neįgaliųjų sporto klubų veiklą, spręsti klubų veiklos finansavimo klausimą.

**VIII. 2019 – 2022 METŲ LIETUVOS NEIĞALIŲJŲ SPORTO FEDERACIJOS
PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONĖS**

PRIEMONĖ	VYKDYTOJAI	LAIKOTARPIS	PLANUOJAMAS SPORTININKŲ SKAIČIUS
Organizuoti ir vykdyti 17 Lietuvos Respublikos negaliųjų sporto čempionatų	LNSF	2023 metai	530
		2024 metai	560
		2025 metai	590
		2026 metai	620
Dalyvauti Europos čempionatuose	IPC	2023 metai	–
		2024 metai	15
		2025 metai	–
		2026 metai	25
Dalyvauti Pasaulio čempionatuose	IPC	2023 metai	10
		2024 metai	–
		2025 metai	–
		2026 metai	–
Dalyvauti paralimpinėse žaidynėse	IPC	2023 metai	–
		2024 metai	5
		2025 metai	–
		2026 metai	–
Dalyvauti kitose tarptautinėse varžybose (Grand Prix, jaunimo žaidynės, žaidynės ir kt.)	IPC IWAS CP-ISRA	2023 metai	50
		2024 metai	50
		2025 metai	70
		2026 metai	70

Dalyvauti Europos krepšinio vežimėliuose B diviziono čempionate	IWBF	2023 metai	–
		2024 metai	12
		2025 metai	–
		2026 metai	12
Dalyvauti Europos tinklinio sėdint B diviziono čempionate	WOVD	2023 metai	–
		2024 metai	12
		2025 metai	–
		2026 metai	12
Organizuoti ir vykdyti mokomąsias pasiruošimo, aktyvaus poilsio ir kitas stovyklas	LNSF	2023 metai	200
		2024 metai	250
		2025 metai	300
		2026 metai	400
Dalyvauti sveikųjų sporto šakų Lietuvos Respublikos čempionatuose	LTOK nariai	2023 metai	6
		2024 metai	9
		2025 metai	12
		2026 metai	15

IX. PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO KONTROLĖ

Kontrolę atliks Lietuvos neįgaliųjų sporto federacijos Vykdomasis komitetas ir revizinė komisija. Programa tikslinama kiekvienais metais. LINF Vykdomasis komitetas pasilieka teisę keisti kalendorinį planą, atsižvelgiant į programos vykdymui skirtas lėšas.

Prezidentas



Kęstutis Skučas